

O tradici otců a o dni Božího pokoje

text: Ex 20,8-11

j+s 26.9.2013

čtení: Mk 7,1-8.14-15.21-23

I. Zbav nás od zlého

Copak, že tví učedníci zanedbávají, co je důležité, a neřídí se podle tradice otců? zeptali se jednoho dne Ježíše lidé, kteří se kolem něho shromáždili. Byli to trochu jeho sympatizanti a trochu odpůrci – asi si to umíte představit: takové to “něco na tom je”, a přitom si opatrně drží odstup.

“Copak že tví učedníci nedodržují tradici otců?” ptali se a měli tím na mysli některé zcela konkrétní zásady, na kterých jim záleželo. Jaké zásady? Takové, jaké si v dobrém úmyslu porídí snad každá generace věřících, když se chce odlišit od nevěřících. Třeba: co křesťan má dělat, co dělat nesmí, kam by neměl chodit, jak by měl vypadat... Nikdy takovéhle zásady nevznikaly pro nic za nic, nebyly samoúčelné. Vždycky měly sloužit jako uzel na kapesníku: abych nezapomněl, komu patřím (totiž Pánu Bohu), a abych se neztratil v anonymním zástupu těch, kdo žijí, jako by Bohu nepatřili. Tak proto ty zásady a proto to odlišování. Oddělit se od těch, kdo páchají zlo, nevysedávat s posměvači, nehrnout se do party se svévolníky, zlovolníky... Raději si udělám uzel na kapesníku, abych na to nezapomněl – na to, čeho a koho se mám stranit.

“Copak že tví učedníci nedodržují tradici otců?” ptali se a tehdy tím mínili židovské zvyky ze Starého zákona. A že řekli “tradice otců”, mířila Ježíšova odpověď právě sem: k tomu, co to ta tradice otců vlastně je.

II. Co je to tradice otců

Mojžíš nám předal a zformuloval, co je v životě víry (a v životě vůbec) doopravdy důležité. Že nás Bůh provází k cíli, který slíbil. Uzavřel s námi smlouvu, že nás tam dovede, ale žádá od nás (aby ta smlouva mohla fungovat), ať ho nevyměňujeme za nikoho jiného. Ať místo víry nespolehneme jen na své lidské představy, co všechno nám Bůh musí splnit a jaký vlastně je. A ať v jeho jménu druhým neztrpčujeme život. A tak dále, máme to zkráceno do deseti přikázání (tohle byla první tři z nich). Dá se to shrnout do prostého pravidla, na němž se ostatně Ježíš i jeho odpůrci shodli: Miluj Pána Boha ze všech sil a pořád; a druhého člověka miluj, jako máš rád sám sebe. Tak tohle je tradice otců.

“A teď se podívejte,” řekl Ježíš, “co jste z ní udělali. Osvojili jste si předpisy a zásady, jak se odlišit od světa, který si chce vystačit bez Boha. Dobře děláte, když to máte jako uzel na kapesníku. Jenže teď žádáte, ať si druzí lidé zauzlují kapesníky přesně stejně jako vy. Poslyšte, když člověka zachrání jeho víra, není to tím, že věří tuze pěkně a podle předpisů, nýbrž tím, že ho Pán Bůh má rád a člověk si dá říct, aby se na tu lásku spolehl. Jenomže vy, když se setkáte s bližním, nejdřív kontrolujete barvu jeho kapesníku a kolik je tam uzlů. Proč ho radši neměříte Boží láskou?”

Takhle nějak jim to tenkrát Ježíš řekl (počítám, že jim tím radost neudělal). A ještě jim k tomu citoval kus bible: “Už prorok Izajáš kdysi napsal, že Boží lid, to je spousta řečí, až se to poslouchat nedá, zato milosrdenství, lásky a pravdy se tam nedohledáš. Všimli jste si, že je to o vás?”

Tradice otců, to je důvěra, že nás Bůh vede k cíli, který slíbil, a že nás tam dovede. A co víc: ještě z nás cestou snímá břemena, která bychom sami neunesli: objeví se nějaký Boží posel (rozumějte: nějaký obyčejný člověk), který vám ta břemena pomůže nést.

Jenomže – to je ten citát z proroka – co když přijde kdosi, kdo je v téhle tradici důvěry jako doma, ale místo co by vám pomohl vaše břemena poponést, ještě vám jich naloží? Spoustu řečí, jen lásky o to méně. Často se to děje v dobrém úmyslu a v křesťanské pokoře, která však není prosta sebezáliby: dělejte to správně, to znamená jako já, jako naše rodina, jako náš sbor, jako naše církev...

“Na prvním místě měla být důvěra k Bohu (to je tradice otců), a místo ní je tam

úzkost, věřím-li podle předpisů, a kontrola bližních. To jste tomu dali!” řekl jim Ježíš.

(To se ví, že to v bibli není jen jako historka o dávných Židech; je to napomenutí křesťanům všech konfesí, tak si to vezměme k srdci.)

III. Den pokoje

Boha, který tě vede k cíli, za nic nevyměňuj, nařizuje první přikázání. Druhé: Nevytvářej si domněnky, co všechno musí Bůh splnit, nepřipodobňuj si ho svým ideálům. Za třetí: Nedělej svými dobrými úmysly druhému ze života očištěc.

Takhle bych pro dnešek pracovní přeložil první tři přikázání z desatera. Dnes je na řadě čtvrté:

Nezapomeň na den pokoje. Pracuj, až se z tebe bude kouřit, ale sedmého dne si udělej čas na pokoj Boží, který převyšuje veškeré pomyšlení. Udělej si v životě čas a v duši prostor pro Boží pokoj, který převyšuje veškeré pomyšlení, a neříkej, že se ti to do kalendáře ani do duše pro samý nepokoj ani nevejde.

I tohle přikázání provázela v průběhu staletí spousta předpisů a zásad. “Copak, že tví učedníci zanedbávají, co je důležité, a neřídí se podle tradice otců? Co to, že v neděli pracují, neudělají si čas na důležité věci a nejdou nevěřícím lidem příkladem?”

To nejsou zakázané otázky a vůbec nejsou špatné. Přidržet se tradice, která je pro život užitečná, může člověku hodně pomoci. Ba i ten příklad pro druhé má něco do sebe: mám dávat najevo, že jsou hodnoty, které si nenechám rozpustit a znicotnět v šumu všedních starostí. Jdeme přece k Božímu cíli a toho cíle a Božího doprovodu se (třeba kvůli pracovnímu provozu) nevzdám.

Trochu potřebuju pro své křesťanské sebe-vědomí, zformulovat si, na jakých hodnotách mi záleží, a pak to dát najevo. Třeba to v něčem pomůže i lidem okolo mne (pokud jim ovšem místo nabídky Božího pokoje nepředložím zas jen ty své uzly na kapesníku). V dobách Mojžíšových to brali tak důkladně, že měli doprát čas pro Boží pokoj i všem kolem sebe, včetně přistěhovalců a otroků (což byli lidé, s jejichž právy ani starostmi si obvykle nikdo hlavu nelámал).

Pokoj Boží, který se hrne do našich všedních i svátečních dnů, převyšuje všeliké pomyšlení (včetně pomyšlení třeba na povinnost nebo na zisk; a trochu problematizuje zanedbanou úctu a opatrný nebo rovnou štítivý odstup od těch Božích dětí, které stojí na společenském žebříčku hodně nízko).

IV. Já jsem tě vyvedl z domu trápení

Těmito slovy začíná biblické Boží desatero. Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, to já tě vedu z domu trápení. Tvé viny a mínusy u mě nemají osudovou váhu: a to za nic neměň (přikázání první). Nevyměň to za předsudky a domněnky druhých lidí (přikázání druhé) ale ani za své vlastní (přikázání třetí): a udělej si čas, abys nepromeškal, že se blíží Boží království, láska, jež všechno unese. Udělej si čas na pokoj Boží, který převyšuje veškeré pomyšlení (přikázání čtvrté).

Tamti lidé, co se Ježíše přišli ptát, by si možná docela dobře porozuměli s tím, co si o sobě člověk myslí na začátku 3. tisíciletí: jaksí se předpokládá, že se rodíme docela dobří, ale narážíme na zlo, které nás ovlivňuje zvenčí. Za lidské potíže mohou vlastně vždycky nějaké nepříznivé vnější okolnosti, cizí zrada či agrese anebo prostě shoda nešťastných okolností. Chcete-li se tomu bránit, nezbyvá než se uzavřít do okruhu stejně smýšlejících lidí a opevnit se proti druhým (cosi takového provozovali tamti zákoníci) nebo se můžete vydat na hledání pokoje a harmonie v sobě samém (to zas podnikali jiní někde co možná mimo civilizaci).

Zrovna se u nás blíží další volby a i docela respektovaní politici rozehrají strunku, která má v lidech rozeznít pocit ohrožení ze všeho cizího a z lidí, kteří jsou v něčem jiní než my: máme to v národním citění důkladně zafixováno, že jsme v jednom kuse něčí

oběť, takže by to ve volbách mohlo přinést hlasy.

“Copak že se tví učedníci nestraní hříšných lidí a jejich moresů, jež jsou přece tak nebezpečné?” ptali se tenkrát Ježíše, a on odpověděl: “Jenže člověka neohrožují cizí moresy; na to, aby byl chamtivý, zbabělý, nadutý, závistivý, sprostý, agresivní, na to člověk nikoho nepotřebuje, to zvládne sám, to přece umíme sami od sebe.”

Přišli se Ježíše ptát a rozuměli by si s dnešním pohledem na věc, ale Ježíš nesouhlasil: v lidském srdci je přece obojí, dobré i zlé (a až do Boží žně s tím nic nenaděláme), a právě proto je třeba být otevřen slovu, jež přichází zvenčí. Božímu pokoji, který unese i naše viny.

Tak proto jsme dostali přikázání čtvrté: naslouchat, co říká Bůh a co bližní, a udělat si čas na Boží lásku, která přetváří nás i naše dny.